

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาคือเครื่องมือของการพัฒนาคนในชาติ เพื่อความเจริญมั่นคงและเจริญก้าวหน้าของชาติ โรงเรียนจึงมีความสำคัญในการให้การศึกษา ผลของการศึกษาจึงขึ้นกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน ภารกิจหลักของโรงเรียนคือการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดี และมีทักษะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือ นักเรียนมีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านความรู้ คุณธรรมจริยธรรม มีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง มีทักษะในการทำงาน มีทักษะในการประกอบอาชีพ โรงเรียนแต่ละแห่งมีปริมาณงานแตกต่างกัน โรงเรียนขนาดใหญ่ย่อมมีปริมาณงานมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารที่มีปริมาณงานมากย่อมไม่สามารถบริหารงานได้ทั่วถึง จึงต้องมีผู้ช่วยช่วยบริหารงานด้านต่างๆ เพื่อช่วยให้การบริหารโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ช่วยตำแหน่งต่างๆ ในการปฏิบัติงาน ในฐานะผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาที่มีลักษณะงานใกล้เคียงกัน และเมื่อเทียบกับงานการบริหารโรงเรียนแล้ว ผู้ช่วยจะมีบทบาทแยกตามลักษณะงานการบริหารโรงเรียน 6 งาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ-การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 5-6) ซึ่งสอดคล้องกับ พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 225) กล่าวว่า งานหลักในการบริหารโรงเรียนคืองานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนหรืองานวิชาการนั่นเอง ส่วนงานด้านอื่นๆควรเป็นการสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปด้วยดีเท่านั้น ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบต่อการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน การที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจะปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการย่อมเกี่ยวข้องกับปัจจัยการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ และวิธีการจัดการ เป็นที่ยอมรับว่าคนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดเพราะคนเป็นผู้ใช้ปัจจัยอื่นๆ การบริหารงานวิชาการจึงขึ้นกับคนในโรงเรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจะเป็นผู้นำจุดมุ่งหมายของ

การศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ดังคำกล่าวของ ชุนทง ภูผิวเดือน (2526 : 11) ที่ว่าผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ เป็นผู้พัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย ส่วนครูเป็นผู้รับนโยบายจากผู้ช่วยฝ่ายวิชาการไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตามปัญหาการบริหารงานวิชาการ เกิดจากผู้บริหารผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และครูผู้ปฏิบัติการสอนจำนวนไม่น้อยขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิชาการ กาญจนา ธัญญโชโต และเสาวคนธ์ อรุณรัตน์ (2526 : 56-64) กล่าวว่า ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการบางคน ไม่เห็นความสำคัญของงานวิชาการ ทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียน ระดับประถมศึกษาขาดประสิทธิภาพ และไม่ตรงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา อมรชัย ดันดิเมธ (2534 : 5-7) ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ยังไม่เป็นผู้นำทางด้านวิชาการของโรงเรียนขาดการประชุมปรึกษาหารือทางด้านวิชาการ ไม่มีการนิเทศภายใน การจัดชั้นเรียนยังเป็นรูปพิธีการมากเกินไป ปัญหาเหล่านี้ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนทั้งสิ้น

การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน มิได้หมายถึงเพียงการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึง การจัดกิจกรรมทุกชนิดที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียน กาญจนา จงรักษ์ (2530 : 15) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพซึ่งเกี่ยวข้อง กับครูโดยตรงแล้ว ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจะต้องดูแลการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ทำให้ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิชาการขัดแย้งกับครู

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานทางวิชาการให้เป็นไปตาม จุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษานั้น ครูมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้จัดการเรียนการสอน ผู้บริหารมีบทบาทในฐานะผู้กำหนดนโยบาย ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการมีบทบาทในฐานะเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้การสนับสนุนแก่ครูในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามนโยบายของโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 56-64) ได้ทำการสังเคราะห์ ผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับจังหวัดปี 2533-2535 ปรากฏว่าจังหวัด กำแพงเพชรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และอยู่ในอันดับท้ายๆของประเทศซึ่งปัจจุบันนี้ผลสัมฤทธิ์ก็ยังคงต่ำอยู่ ซึ่งผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการควรที่จะมองดูตัวเองบ้าง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู โรงเรียนประถมศึกษา ในฐานะผู้นำของโรงเรียนในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานสำคัญที่สุดของโรงเรียน เพราะคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจะดีหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และจะเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทในการบริหารงานวิชาการของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียน ประถมศึกษาในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู โรงเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ตามทัศนะของครู โรงเรียนประถมศึกษา
4. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู โรงเรียนประถมศึกษา

สมมุติฐานของการวิจัย

1. บทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ไม่แตกต่างกัน
2. บทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ตามทัศนะของครู โรงเรียนประถมศึกษา ไม่แตกต่างกัน
3. บทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู โรงเรียนประถมศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประเด็นที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กรอบงานวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 4-9) มีขอบข่ายงานดังนี้
 - 1.1 งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
 - 1.2 งานด้านการเรียนการสอน
 - 1.3 งานด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
 - 1.4 งานด้านวัดผลและประเมินผล
 - 1.5 งานด้านห้องสมุด

1.6 งานด้านนิเทศภายใน

1.7 งานด้านอบรมทางวิชาการ

2. ประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาและครู
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร

2.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 96 คน

2.1.2 ครูโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1,778 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาและครู
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร โดยวิธีการเลือก
กลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling)

3.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
กำแพงเพชร จำนวน 77 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan

3.1.2 ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร
จำนวน 316 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan

4. ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

4.1 ตัวแปรต้น

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร

2. ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร

4.2. ตัวแปรตาม

บทบาทที่ปฏิบัติจริงกับบทบาทที่คาดหวัง เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของ
ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นจริงในการปฏิบัติงานวิชาการ ในกรอบ
งานวิชาการทั้ง 7 ด้าน

บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา คาดหวัง
ว่าผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ควรปฏิบัติงานตามที่ที่ได้รับมอบหมายในกรอบงานวิชาการทั้ง 7 ด้าน

ทักษะ หมายถึง การรับรู้ การรับทราบ ความรู้สึก ความเข้าใจ การยอมรับและการสังเกตเห็น เกี่ยวกับบทบาทของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการในการบริหารงานวิชาการ

ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หมายถึง ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานวิชาการ ของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ในการพัฒนาและปรับปรุงในด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ